

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף א' חינוך מיוחד

טיפול משולב הורה-ילד (טיפול דיאדי)
בטיפול באמצעות אמנויות במערכת החינוך

טיפול משולב הורה-ילד (טיפול דיאדי) מתקיים במערכת החינוך, כחלק ממגוון דרכי העבודה של המטפלים באמצעות אמנויות. מודל טיפולי זה ניתן במערכת החינוך מתוך התפיסה הטיפולית/חינוכית ההוליסטית, הרואה בהורים שותפים משמעותיים ומרכזיים לקידומו והתפתחותו של התלמיד ובתנאי שהמטפל/ת רכש/ה את ההכשרה המתאימה.

מהו טיפול דיאדי?

טיפול המתמקד ביחסים של הילד עם כל אחד מהוריו, מתוך הנחה כי יחסי הורה-ילד הם בעלי משמעות להתפתחותו המיטבית של הילד. המודל הטיפולי הדיאדי אמ-ילד ואב-ילד, פותח על ידי מרים בן אהרן ז"ל ועמיתים לפני יותר משני עשורים.

"ההתערבויות בטיפול הדיאדי נועדו לטפח חוויות חיוביות בתקשורת וביחסים באמצעות בניית מודל לוויסות עצמי של ההורה והילד, שכלול התהליכים הרפלקטיביים שלהם...., הגדלת היכולת המשחקית ביניהם, חיזוק יכולת ההתמקדות שלהם זה בזה וכן עידוד תהליך של נפרדות וסיוע במובחנות בין השותפים בדיאדה" (הראל בתוך קפלן ועמיתותיה, 2010). מודל טיפולי זה, מאפשר לילד חוויה של קשר מיטיב ובעל משמעות, אותו יכול להפנים ולהעביר אל קשרים אחרים בעולמו: חוויה של נראות, מובנות ובטחון בעולם, חיזוק יכולת ההסתגלות שלו לשינויים ומצבים חדשים ומוכנות גדולה יותר להתנסות בתהליכי משחק ולמידה.

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף א' חינוך מיוחד

כיצד מתקיים הטיפול הדיאדי?

על פי מודל זה, המפגש הטיפולי לילד יערך אחת לשבוע למשך 45 דקות, כשבכל מפגש ישתתף אחד ההורים לסירוגין ובנוסף, מדי שלושה - ארבעה שבועות, יתקיים מפגש משותף בין ההורים למטפלת.

בתהליך זה מתאפשר להורה לראות ולהבין ב"כאן ועכשיו" את הביטויים ההתנהגותיים והרגשיים של הילד, ולמטפל נוצרות הזדמנויות לקיים התערבויות מיידיות בטיפול, על מנת לקדם שינוי בהתנהגויות הילד וההורים וגם בדפוס היחסים ביניהם. הזדמנויות אלו אינן יכולות להתממש בטיפול ללא נוכחות ההורה. את השינויים אותם חווה ההורה בתוך החדר, הוא מוזמן ליישם גם בבית.

למה לקיים טיפול דיאדי במערכת החינוך?

ישנם קוים מקבילים בין יחסי מורה-תלמיד ליחסי הורה-ילד. דפוסי הקשר אותם מציג הילד במסגרת החינוכית, נשענים על דפוסי הקשר שלו עם הוריו. שינוי בדפוסי הקשר עם ההורים, עשוי להביא לשינוי בדפוסי הקשר שלו עם דמויות הסמכות ודפוסי הקשר בקבוצת השווים. שינויים באינטראקציה הורה-ילד במהלך הטיפול הדיאדי, אשר יתרחשו בעבור הילד עם הדמויות הקרובות והמשמעותיות לו (הוריו), עשויים לתמוך ביכולת הילד לוויסות עצמי טוב יותר של רגשות והתנהגויות בתוך המסגרת החינוכית, לקיום תקשורת בינאישית חיובית עם הדמות המחנכת ובחברת השווים, וליכולת טובה יותר של עמידה במסגרת עם חוקים וגבולות.

שיתוף הפעולה עם ההורים והקשר עם צוות הגן ובית הספר, יאפשרו קיום התערבויות נוספות העשויות להיטיב עם הילד במסגרת בה מתחנך. שיתוף הפעולה בין גורמים אלו, מאפשר יצירת מערכת התייחסות קוהרנטית אל הילד, תוך יישום כללים ומטרות משותפות באשר לתפקודו.

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף א' חינוך מיוחד

מה חלקו/ה של המטפלת באמצעות אמנויות?

על המטפלות העובדות במערכת החינוך ללמוד להכיר את המערכת החינוכית על מטרותיה, ערכיה, חזונה ותהליכי העבודה בה. זאת על מנת שיוכל/תוכל לקחת חלק באופן שיאפשר את ביצוע תפקידו/ה הטיפולי בהתאמה אליהם. עבודת המטפלת/ת בסביבה החינוכית, מקדמת את יכולת צוות הגן/כיתה לבסס את ההבנות שלהם בכל הקשור להתפתחותו הרגשית של התלמיד. בהיות המטפלת/ת חלק מצוות רב מקצועי המהווה סוכן שינוי, המטפלת/ת משתמשת בפלטפורמה של הסביבה הגנית/כיתתית לטובת ביסוס מודל עבודה אקולוגי. התייחסות המטפלת/ת לעבודה בתוך ההקשר החינוכי, מאפשרת העברה של התכנים לצוות המחנך - דרך שנמצאה כיעילה ומקדמת את תפקודי התלמיד בכל תחומי ההתפתחות.

בתהליך ההכשרה המטפלות לומדות את מודל העבודה "טיפול משולב הורה-ילד" ויעילותו ומושקעות בפיתוח התאמות של מודל זה לאופי העבודה בתוך מערכת החינוך ולתנאים הקיימים בה, תוך שמירה על העקרונות הטיפוליים של המודל ושל הנהלים המקובלים במערכת החינוך גם יחד.

על מנת להגדיר מה זו "ההכשרה המתאימה" למטפלות באמצעות אמנויות במשרד החינוך, חברו המדריכות הארציות לטיפול באמצעות אמנויות ב-2013 לאגודה הישראלית לטיפול משולב הורה-ילד ולמטפלות בכירות באמצעות אמנויות, המלמדות ומדריכות בגישת טיפול זו וחברות באגודה, לשם שותפות וליווי מקצועי. יחד הגדירו את מבנה ההכשרה הנדרשת ממטפל באמצעות אמנויות העובד במערכת החינוך, על מנת לקיים התערבויות וטיפולים דיאדיים במסגרות החינוכיות.

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף א' חינוך מיוחד

תוכנית ההכשרה במשרד החינוך כוללת:

- מתווה הכשרה של 120 שעות לימוד שנבנו בליווי ובתאום עם דרישות האגודה לטיפול משולב הורה ילד
- התנסות וחיבור לדרכי התערבות בטיפול דיאדי בטיפולים באמצעות אמנויות והתאמת התהליך לעבודה במערכת החינוך
- בסיום ההכשרה ניתן לקיים התערבויות או טיפול משולב הורה-ילד במסגרות החינוכיות, כחלק מהתוכנית הטיפולית חינוכית של התלמיד, בשיתוף והסכמת הצוות הרב מקצועי.

במידה שהמשתלמת תרצה לקבל הכרה כמטפלת לטיפול משולב הורה-ילד מטעם האגודה הישראלית, יהיה עליה לעמוד בדרישות האגודה ולהגיש בקשה אישית לשם כך. כל בקשה תשלח על ידי המועמדת לאגודה באופן עצמאי ותיבדק על ידי הועדה של האגודה בהתאם להכשרתה המקצועית של כל מועמדת. למשרד החינוך אין דרישה ואין קשר להגשת הבקשה לתהליך קבלת הכרה מטעם האגודה.

מטרות ההכשרה :

- רכישת רקע תאורטי בטיפול משולב הורה ילד.
- למידת מיומנויות הטיפול משולב הורה-ילד (הדיאדי) באמצעות אמנויות
- השפעת שילוב ההורים בתהליך הטיפולי/חינוכי, לקידום תפקוד התלמיד במערכת החינוכית
- תרומת הטיפול המשולב הורה-ילד כחלק מתוכנית מערכתית רב צוותית ורב תרבותית

מבנה ההכשרה :

הקורס בן 120 שעות מתקיים לאורך שנתיים. בכל שנת לימודים 60 שעות לימוד, חלקן תאורטיות וחלקן סדנאיות, המבוססות על תחומי הפסיכולוגיה והטיפול באמצעות אמנויות. המרצים המלמדים בהכשרה נבחרים על פי המלצת האגודה לטיפול משולב הורה-ילד ובליווי מקצועי שלה. בכל שנת לימודים מחויבת המשתלמת לקיים טיפול אחד או התערבות אחת.